

Nr 10.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående en översyn av socialvården.

I en inom första kammaren väckt, till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 70, har herr *Domö m. fl.* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en översyn av socialvården med beaktande av i motionen angivna synpunkter företages utan avvaktande av det utredningsarbete, som redan pågår rörande vissa specialområden inom socialvården, samt att detta utredningsarbete uppdrages åt ett fristående organ.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från socialstyrelsen, socialvårdskommittén, Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska socialvårdsförbundet och Svenska socialtjänstemannaförbundet. Jämväl Landskommunernas förbund har beretts tillfälle att inkomma med yttrande men icke begagnat sig härav.

Socialstyrelsen framhåller, att då det av motionärerna framförda förslaget synes avse en stort upplagd utredning i syfte att dels uppdraga de grundläggande principerna för de olika socialvårdsreformerna, dels på ändamålsenligaste sätt samordna de olika grenarna och framför allt dels företaga en avvägning av, i vilken ordning de olika reformerna böra komma till utförande, detta skulle innebära att såväl redan genomförda eller beslutade socialreformer som ock nu föreliggande utarbetade nya reformförslag skulle upptagas till omprövning i grundläggande och väsentliga delar. En sådan utredning torde taga avsevärd tid i anspråk och kan icke anses påkallad. Därest vidare behandling av föreliggande förslag och ytterligare detaljplanering skulle inställas i avvaktan på slutförandet av en stor generalplan, skulle detta säkerligen medföra ytterligare dröjsmål med reformernas genomförande utöver vad som på grund av den ekonomiska situationen och övriga förhållanden är nödvändigt. Det skulle innebära en olycklig växling av arbetsmetod och medföra risk för spolierandet av en betydande del av det utförda arbetet om den av motionärerna avsedda generalplaneutredningen igångsattes på nuvarande stadium. Man bör i stället begränsa sig till en sådan samordning mellan de olika reformerna och avvägning av deras inbördes angelägenhetsgrad, som enligt sakens natur alltid måste ske i samband med prövningen av de föreliggande förslagen inom vederbörande departement. En sådan planering torde ganska nära ansluta sig till det önskemål, som framställdes av riksdagen 1945.

Motionärerna ha emellertid även pekat på en fråga, som enligt socialstyrelsens mening är värd stort beaktande och som synes böra göras till föremål för en samlad utredning, nämligen arbetskraftsproblemet. Snart sagt i varje sammanhang framträder behovet av ökad personal inom socialvården.

Socialstyrelsen föreslår i anledning av den remitterade motionen en hemställan till Kungl. Maj:t att vid lämplig tidpunkt för riksdagen redovisa det planlägningsarbete i fråga om socialreformer, som pågår inom Kungl. Maj:ts kansli, samt att en allsidig utredning igångsättes angående arbetskraftsproblemet.

Socialvårdskommittén är av den uppfattningen, att en planläggning av det socialpolitiska reformarbetet visserligen är en nödvändig sak men att å andra sidan en sådan planläggning av naturliga skäl icke kan sträcka sig så långt in i framtiden utan endast avse ett fåtal år. Ett fastlåsende på längre sikt av de socialpolitiska åtgärderna skulle hindra det socialpolitiska arbetets anpassning efter de förändrade förhållandena och sålunda ge en sämre effekt. En till ett fåtal år begränsad planläggning bör företagas av Kungl. Maj:t.

Kommittén avstyrker motionen utom i fråga om en allsidig utredning av arbetskraftsproblemet.

En minoritet inom kommittén har velat tillstyrka motionen med hänsyn till den ekonomiska belastning de sociala utgifterna medföra. Det gäller därför att välja vilka reformer, som böra komma i främsta rummet, och vilka, som måhända måste stå tillbaka.

Svenska landstingsförbundets styrelse är positivt inställd till att en översyn av och avvägning mellan olika föreliggande reformförslag kommer till stånd, men anser att härför knappast något särskilt organ torde behöva tillsättas. Översynen torde kunna göras inom de olika departementen, eventuellt i samarbete mellan olika organisationer och myndigheter.

Svenska stadsförbundets styrelse anför, att det skulle vara föga rationellt att nu, när socialvårdskommittén står inför slutet av sitt verk, tillskapa ytterligare ett utredningsorgan. Det kan ifrågasättas, om icke motionärernas syfte bäst vunnas genom att kontakten mellan departementen och de arbetande kommittéerna bleve intimare.

Styrelsen anser det vidare önskvärt, om årligen i statsverkspropositionen kunde lämnas överblickar över hur man ser på förhållandet mellan socialvårdsutgifter och statsinkomster samt på möjligheten att rekrytera erforderlig personal.

Svenska socialvårdsförbundet understryker vikten av att en ekonomisk generalplan upprättas för socialreformarbetet samt att arbetskraftsproblemet inom socialvården upptages till skärskådande.

Sveriges socialtjänstemannaförbund anser en samlad socialvårdsplan icke enbart av ekonomiska skäl önskvärd. De som arbeta inom socialvården torde i allmänhet ha en stark känsla av det angelägna i att en tidtabell uppföres för genomförandet av de mest angelägna reformerna. Då socialvårdskommittén har till uppgift att åstadkomma en allmän översyn av socialvården och att söka samordna dennas olika grenar, synes dock mindre välbetänkt att genom en annan kommitté åstadkomma en sådan översyn och samordning.

För egen del får *utskottet* anföra följande:

Riksdagen begärde år 1945 i skrivelse till Kungl. Maj:t att, sedan pågående utredningar på socialvårdens område i väsentliga delar slutförts, planering måtte vidtagas inom vederbörande departement i syfte att samordna utredningsresultaten och uppdraga riktlinjer för den framtida socialpolitiken samt att en samlad kostnadsberäkning därvid måtte utarbetas. Kungl. Maj:t förelade 1946 års riksdag en finansplan, i vilken även räknades med kostnaderna för de socialpolitiska reformerna. Liknande översikter, gärna ännu mera utarbetade, böra enligt utskottets mening med jämna mellanrum föreläggas riksdagen, eventuellt årligen i samband med framläggandet av statsverkspropositionen. Därvid torde även böra redogöras för de krav på personal, som de olika socialreformerna kunna medföra, samt sättet för dessa krav tillgodoseende. Såväl socialstyrelsen som socialvårdskommittén och Svenska socialvårdsförbundet ha i sina yttranden över motionen mycket starkt understrukt behovet av en allsidig utredning av arbetskraftsproblemet med hänsyn till socialvården. Utskottet vill för sin del likaledes betona denna faktors utomordentliga betydelse i dessa sammanhang och skulle gärna se att antingen genom Kungl. Maj:ts försorg en dylik utredning komme till stånd eller också att socialvårdskommittén före avslutandet av sin verksamhet kunde få i uppdrag att föranstalta om en sådan. Genom en dylik utredning och ovannämnda översikter erhöles en bättre överblick av samhällets resurser både ur ekonomisk synpunkt och med avseende på personal, vilket gjorde det lättare att avväga de olika socialreformerna och åstadkomma önskvärd samordning av desamma.

Utskottet finner det i dagens läge tillräckligt att utöver vad utskottet yttrat om behovet av en utredning av arbetskraftsbehovet — i enlighet med vad som rekommenderats av socialvårdskommittén och landstingsförbundet — förorda att en översyn av socialvården i och för dess samordning företages inom vederbörande departement och hemställer,

att första kammaren i anledning av förevarande motion för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om en översyn av socialvården i fråga

om samordning mellan dess olika delar samt de krav i olika hänseenden, som skilda reformförslag kunna medföra, samt att denna översyn måtte företagas inom vederbörande departement.

Stockholm den 22 april 1949.

På utskottets vägnar:

JOHN SANDBERG.

Närvarande: herrar Sandberg, Nilsson, Ernst Hjalmar, Larsson*), Arrhén, Widner, Weiland, Damström och Pålsson.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Arrhén*.
